

Samenvatting

Aanleiding

De (geregistreerde) criminaliteit onder in Nederland verblijvende niet-westerse allochtonen is hoger dan onder de gemiddelde Nederlandse bevolking. Dit is in verschillende wetenschappelijke studies aangetoond. Ook deze studie laat zien dat het niet al te positief is gesteld met de criminaliteit onder niet-westerse allochtonen als we deze vergelijken met die van de autochtone bevolking. In studies waarbij de groep niet-westerse allochtonen verder onderverdeeld wordt naar de afzonderlijke herkomstgroepen, valt de hoge criminaliteit onder Antillianen en Marokkanen vaak op. Juist bij deze twee groepen met de hoogste geregistreerde criminaliteitscijfers is er iets merkwaardigs aan de hand met de leeftijdsspecifieke criminaliteitscijfers. Voor in Nederland verblijvende Antillianen blijkt dat, in tegenstelling tot bij de overige grote in Nederland verblijvende herkomstgroepen, de criminaliteitscijfers onder deze herkomstgroep erg hoog blijven in het derde en vierde levensdecennium. Pas na het veertigste levensjaar zien we een evidente daling in de criminaliteitscijfers onder Antillianen. Een tweede uitzondering is dat de zogenoemde *age-crime curves* voor in Nederland verblijvende Marokkanen uitzonderlijk hoge criminaliteitscijfers – in verhouding veel hoger dan de criminaliteitscijfers bij andere herkomstgroepen – in de tienerjaren vertonen.

Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van deze studie is om inzicht te krijgen in de achtergronden van de afwijkingen in de *age-crime curves* van Marokkanen en Antillianen. Hiertoe zal worden geprobeerd drie onderzoeksvragen te beantwoorden:

- 1 In hoeverre wijkt de *age-crime curve* voor Antillianen en Marokkanen af van de 'klassieke' *age-crime curve*?
- 2 Wat zijn de achterliggende oorzaken van het hoge percentage daders onder Antilliaanse twintigers, dertigers en veertigers in vergelijking met het *overall* Antilliaanse daderpercentage?
- 3 Wat veroorzaakt het hoge percentage daders onder Marokkaanse tieners in vergelijking met het *overall* Marokkaanse daderpercentage?

Methode

Deze studie bestaat uit een literatuuronderzoek dat zowel de Nederlandse casus als ook vergelijkbare situaties in het buitenland zal bestrijken en kwantitatieve analyses van data over geregistreerd ouderschap in Nederland. Voor dit laatste wordt gebruikgemaakt van integrale populatiegegevens die op het individuele niveau kunnen worden geanalyseerd. De data hebben betrekking op het jaar 2005.

Bevindingen

De 'klassieke' *age-crime curve* kenmerkt zich door snel toenemende criminaliteitscijfers in de puberteit die in de late adolescentie en vroege volwassenheid een piek bereiken. De criminaliteitscijfers dalen vervolgens snel onder twintigers en dertigers. Vanaf de middelbare leeftijd ten slotte zijn de criminaliteitscijfers relatief erg laag. De in deze studie op basis van het Herkenningsdienstsysteem (HKS) van de politie geconstrueerde *age-crime curves* voor Turken, Surinamers en autochtonen passen, zij het met enige oneffenheden, in het hierboven genoemde stramien. Om precies na te gaan in hoeverre de *age-crime curves* voor Antillianen en Marokkanen afwijken van de curve voor autochtonen, hebben we de eerste twee curves gedeeld door de laatste. Aangezien wordt verondersteld dat de curve voor autochtonen de 'klassieke' vorm heeft, wordt hiermee bijgedragen aan de beantwoording van onderzoeksvraag 1. Indien de curves dezelfde vorm zouden hebben, zou dit namelijk moeten resulteren in een horizontale lijn. Voor Antillianen zien we echter een oplopende oververtegenwoordiging van twintigers die uitmondt in een grote oververtegenwoordiging van dertigers en veertigers. Na de leeftijd van 50 jaar daalt de oververtegenwoordiging in de geregistreerde criminaliteitscijfers van Antillianen ten opzichte van autochtonen erg snel. Voor Marokkanen zien we een beeld van een alsmaar afnemende oververtegenwoordiging naarmate we te maken hebben met oudere leeftijdsgroepen. Daarnaast werden in deze studie regressieanalyses uitgevoerd, waarbij het al dan niet geregistreerd zijn als dader van een delict de afhankelijke variabele is. Hier wordt naast verscheidene demografische en sociaal-economische achtergrondkenmerken ook een interactievariabele van herkomstland en leeftijd als onafhankelijke variabele in de modellen opgenomen. Een significant interactie-effect duidt op significant afwijkende leeftijdsspecifieke criminaliteitscijfers. Met behulp van een grafische weergave van deze interactie-effecten kan worden nagegaan of de afwijkende *age-crime curves* blijven bestaan nadat we gecorrigeerd hebben voor diverse achtergrondkenmerken. De hierboven beschreven multivariate analyses voor volwassenen in de leeftijd van 18 tot en met 37 jaar wezen uit dat het effect van het behoren tot de Marokkaanse herkomstgroep kleiner wordt naarmate Marokkanen ouder worden. Voor Antillianen wordt het tegenovergestelde gevonden. Deze uitkomsten zijn in overeenstemming met de bevindingen uit de beschrijvende analyses.

De afwijkende *age-crime curves* voor Antillianen en Marokkanen zijn strijdig met de in de criminologie wijdverbreide stelling dat *age-crime curves* dezelfde vorm hebben voor alle etnische groepen in alle sociaal-economische en culturele omstandigheden. Deze stelling werd in 1983 door de criminologen Hirschi en Gottfredson in een artikel dat verscheen in het *American Journal of Sociology* geponeerd. Eerder wetenschappelijk onderzoek toonde echter al aan dat de *age-crime curve* in agrarische samenlevingen wat kan verschillen van die in (post-)industriële samenlevingen en dat de curves voor afzonderlijke delicten behoorlijk kunnen

verschillen. De implicatie van de stelling van Hirschi en Gottfredson dat de vorm van de *age-crime curve* niet verschilt voor verschillende etnische groepen binnen een land is daarentegen redelijk onomstreden gebleven in de criminologische literatuur. Deze pijler onder de stelling is door de resultaten van deze studie echter behoorlijk verzakt.

In deze studie zijn aanwijzingen gevonden dat het vaak voorkomen van gebroken gezinnen een achterliggende oorzaak is voor de relatief hoge daderpercentages onder volwassen mannelijke Antillianen tot een leeftijd van ongeveer 45 jaar. Volwassen Antilliaanse mannen missen hierdoor namelijk vaak de temperende invloed van een eigen gezin op de neiging tot het plegen van delicten. Het hebben van een eigen gezin verhoogt de potentiële kosten die gepaard gaan met criminaliteit. Zo zal bijvoorbeeld de mogelijkheid om veroordeeld te worden tot een gevangenisstraf op iemand die zorg draagt voor een gezin een grotere afschrikkende werking hebben dan op iemand die alleenstaand is. Ook onder Antilliaanse vrouwen blijven de criminaliteitscijfers in de twee decennia na de vroege volwassenheid erg hoog. Dit zou kunnen komen omdat vrouwen die zich inlaten met criminele activiteiten dit vaak doen ter ondersteuning van of als facilitator van criminaliteit die gepleegd wordt door mannelijke leeftijdgenoten in hun directe omgeving. Verder lijkt ook het grote aantal drugsdelicten waarbij de dader in kwestie van Antilliaanse komaf is van belang te zijn. Met de bovengenoemde verschijnselen bleek het toch niet mogelijk om de afwijkende *age-crime curve* voor Antillianen afdoende te verklaren en daarmee een bevredigend antwoord voor onderzoeksvraag 2 aan te dragen. Waarschijnlijk omdat het onderzoek hier tegen de beperkingen van de gebruikte database aanliep.

De verklaring voor het hoge percentage daders onder Marokkaanse tieners in vergelijking met het *overall* Marokkaanse daderpercentage (onderzoeksvraag 3) ligt waarschijnlijk in de culturele dissonantie van jonge Marokkanen. Met culturele dissonantie wordt het verschijnsel bedoeld dat migranten moeten laveren tussen twee sterk verschillende culturen, namelijk die van het land van herkomst (van hun ouders) en die van het land waarin ze op het moment resideren. Het na correctie voor sociaal-economische omstandigheden relatief vaker als dader geregistreerd zijn van de tweede generatie Marokkanen dan de eerste generatie is een aanwijzing dat culturele dissonantie iets is dat speelt onder jonge Marokkanen. Normaal gesproken komt culturele dissonantie in grotere mate voor bij de tweede generatie dan bij de eerste generatie, die zich sociaal-cultureel gezien vaak vooral met het land van herkomst identificeert.

Discussie

Deze studie laat zien dat we in het geval van het terugdringen van de criminaliteit onder Antillianen de nodige vraagtekens kunnen plaatsen bij de haast exclusieve focus op jongeren. Zoals ook al hierboven is vermeld,

is het relatief vaak voorkomen van gebroken gezinnen in de Antilliaanse gemeenschap waarschijnlijk een belangrijke oorzaak voor de hoge criminaliteitscijfers onder twintigers, dertigers en veertigers in deze herkomstgroep. Het veel voorkomen van eenoudergezinnen met een vrouw aan het hoofd, de zogenoemde matrifocale gezinsstructuur, komt veel voor onder de zwarte bevolkingsgroep op het Amerikaanse continent. Ondanks dat de precieze oorzaken van het verschijnsel nog behoorlijk aan discussie onderhevig zijn, is men het er meestal wel over eens dat matrifocaliteit een aanpassing is aan de slechte of instabiele maatschappelijke situatie waarbij de historisch-culturele erfenis ook van invloed is. Het veel voorkomen van de matrifocale gezinsstructuur onder Antillianen lijkt dan ook iets te zijn wat moeilijk door beleidsinterventies te veranderen is. Het lijkt verstandiger om beleid te ontwikkelen dat alternatieve vormen van sociale inbedding, die de potentiële kosten van criminaliteit verhogt, van Antilliaanse twintigers, dertigers en veertigers stimuleert. Men moet hier vooral aan het hebben van werk denken. Het terugdringen van de werkloosheid onder Antillianen zou dus niet uitsluitend op jongeren gericht moeten zijn. Uiteraard is het overigens ook om de criminaliteit onder postadolescente Antillianen aan te pakken van groot belang dat het voortijdig schoolverlaten onder Antilliaanse jongeren wordt aangepakt.

De criminaliteit onder Marokkaanse tieners is een stuk minder hardnekkig dan die onder hun Antilliaanse leeftijdgenoten. Daar waar de Antilliaanse criminaliteitscijfers in het derde en het vierde levensdecennium erg hoog blijven, dalen ze onder Marokkaanse twintigers en dertigers erg snel. Daarmee verdwijnt ook de overrepresentatie in de criminaliteitscijfers ten opzichte van autochtonen grotendeels. Na verloop van tijd lijkt het dus met veel van de Marokkaanse probleemjongeren wel weer goed te komen voor wat hun deviant gedrag betreft. Dit neemt niet weg dat de samenleving waarschijnlijk telkens weer te maken krijgt met een nieuwe generatie Marokkaanse probleemjongeren. Om de criminaliteit onder Marokkanen aan te pakken is het dus noodzakelijk dat wordt gefocust op het deviante gedrag van Marokkaanse jongens in hun tienerjaren. Op deze leeftijd hebben Marokkaanse jongeren namelijk het meest te maken met problemen die voortvloeien uit hun culturele dissonantie. De huidige problematiek met betrekking tot het deviante gedrag van Marokkaanse jongens drijft menige betrokkene tot zorg. Toch is er op de middellange termijn genoeg reden tot optimisme. De tweede generatie Marokkanen waarvan slechts één ouder in Marokko geboren is en de derde generatie Marokkanen zal in beduidend mindere mate te maken krijgen met culturele dissonantie dan de huidige tweede generatie waarvan het leeuwendeel ouders heeft die beiden in Marokko geboren zijn. Marokkaanse ouders die in Nederland zijn opgegroeid zijn namelijk veel beter op de hoogte van wat zich allemaal in de Nederlandse openbare ruimte afspeelt en waar hun kinderen mee worden geconfronteerd dan de oorspronkelijke gastarbeiders en hun echtgenotes.